

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	9Cdo/162/2023
Identifikačné číslo spisu:	7111211085
Dátum vydania rozhodnutia:	25.09.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Soňa Mesiarkinová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:7111211085.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ D. Š. Š., narodeného XX. T. XXXX, A. - Q. F., A. XXX/XX, 2/ P. A. Š., narodenej X. L. XXXX, A. - P., Q. XXX/XX, zastúpených advokátskou kanceláriou Vojčík & Partners, s.r.o., Košice, Rázusova 13, proti žalovanej spoločnosti Slovenská sporiteľňa, a.s., Bratislava, Tomášikova 48, IČO: 00 151 653, zastúpenej advokátskou kanceláriou AK JUDr. Marek Hic, s. r. o., Martin, P. O. Hviezdoslava 10625/23B, o určenie neplatnosti právneho úkonu, pôvodne vedenom na Okresnom súde Košice I, v súčasnosti na Mestskom súde Košice pod sp. zn. 15C/97/2011, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach zo 16. mája 2023 sp. zn. 5Co/31/2022, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalobcovia 1/ a 2/ majú nárok na náhradu trov dovolacieho konania voči žalovanej v plnom rozsahu.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Košice I (v súčasnosti Mestský súd Košice - ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 26. októbra 2021, č. k. 15C/97/2011-1534 určil, že zmluva o zriadení záložného práva k nehnuteľnostiam nachádzajúcim sa v katastrálnom území Q. F., obec A. - Q. F., okres A. D. zapísaným na liste vlastníctva č. XXXXX, a to ako pozemok parcelné č. KNC XXX - zastavané plochy a nádvoría o výmere 231 m² a stavba súpisné č. XXX - dom meštiansky na pozemku parcele KNC XXX A. XX, A. a mandátna zmluva č. 532/AUOC/07 - ZZ/1 zo dňa 2. októbra 2007 je neplatná a žalobcom 1/ a 2/ priznal proti žalovanému nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

1.1. Súd prvej inštancie vec posúdil podľa § 470 ods. 1, § 80 písm. c) zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok (ďalej len „OSP“) platného v čase začatia sporu, § 3 ods. 1, § 34, § 35 ods. 1, 3, § 37 ods. 1, § 39, § 40 ods. 1, § 43, § 151a, § 552 Občianskeho zákonníka, § 266 ods. 1, § 566 ods. 1 Obchodného zákonníka § 27 ods. 1, 2, 6, § 89, § 93a zákona č. 483/2001 Z. z. o bankách v znení účinnom do 31. 12. 2007, § 52 ods. 1, 2, § 53 ods. 1, 4 Občianskeho zákonníka účinného ku dňu 31. 12. 2007, § 2 písm. a), § 3 ods. 1, 2 zákona č. 258/2001 Z. z. o spotrebiteľských úveroch účinného ku dňu 31. 12. 2007 a poukázal na rozhodnutie Ro NS ČR z 26. 8. 2009 sp. zn. 31Cdo/135/2007, podľa

ktorého podvodné správanie jedného z účastníkov zmluvy pri jej uzatváraní je dôvodom neplatnosti zmluvy.

1.2. Súd považoval za preukázané, že žalovaný ako veriteľ poskytol spoločnosti IATROS s.r.o. Košice ako dlžníkovi úver vo výške 9.500.000,- Sk, na základe zmluvy o úvere z 2. októbra 2007. Žalobcovia 1/ a 2/ ako záložcovia a žalovaný ako záložný veriteľ uzatvorili v ten istý deň Zmluvu o zriadení záložného práva k nehnuteľnostiam podľa § 151a nasl. Občianskeho zákonníka a mandátnu zmluvu podľa § 566 a nasl. zákona č. 513/1991 Zb. ObchZ. Zmluvou o zriadení záložného práva k nehnuteľnostiam bolo zriadené záložné právo na nehnuteľnostiach vo vlastníctve žalobcov v prospech žalovaného za účelom zabezpečenia úverovej pohľadávky zo zmluvy o úvere na splatenie úveru záložným veriteľom dlžníkovi IATROS s.r.o., Košice. Mandátnou zmluvou žalobcovia poverili žalovaného ako záložného veriteľa a mandátára, aby uskutočnil všetky úkony potrebné a nevyhnutné k výkonu záložného práva podľa zmluvy o záložnom práve k nehnuteľnostiam a aby v jeho mene urobil všetky právne úkony potrebné na prevod vlastníckeho práva k zálohu na tretiu osobu. Obidve zmluvy boli podpísané riaditeľom obchodného centra Prešov D.. T. O., D.. V. Q., relationship manažérom, D.. L. A., account manažérom, ktorý overil totožnosť osôb podpisujúcich za záložcu a záložcami D.. Š. Š. a P. A. Š.. Žalobcovia sa so zamestnancami žalovaného D.. O., D.. Q. a D.. A. nikdy nestretli, ani nikdy neboli v pobočke žalovaného v Prešove a napriek tomu D.. L. A. v zastúpení banky overil ich totožnosť pri podpisovaní zmluvy o úvere, zmluvy o zriadení záložného práva k nehnuteľnostiam a mandátnej zmluvy, čo vyplynulo z dokazovania v tomto konaní. D.. A. vo výpovedi pred súdom potvrdil, že so žalobcami sa nikdy nestretol. Žalobcovia dokazovali, že X. K. im najskôr priniesol posudzované zmluvy na preštudovanie, ktoré žalobcovia prečítali a následne, keďže spĺňali nimi požadované podmienky, z každej strany tieto zmluvy podpísali.

1.3. Podľa výroku právoplatného rozsudku Okresného súdu Prešov č. k. 2T/40/2013-842 z 28. júna 2016 obžalovaný X. K. bol uznaný vinným, že ako zodpovedný zástupca a konateľ spoločnosti IATROS s.r.o., Košice uzatvoril 2. októbra 2007 v Prešove, v pobočke Slovenskej sporiteľne, a.s. ako dlžník zmluvu o úvere č. 532/AUOC/07 s veriteľom Slovenská sporiteľňa, a.s., ktorej predmetom bolo poskytnutie kontokorentného úveru vo výške 9.500.000,- Sk v prospech dlžníka, pričom za účelom uzatvorenia zmluvy ako aj získania a zabezpečenia úveru veriteľovi doložil nepravdivé a pozmenené doklady z účtovnej evidencie spoločnosti IATROS s.r.o., daňové priznania, výkazy ziskov a strát, ako aj neoprávnene pozmenenú zmluvu č. 532/AUOC/07 - ZZ/1 z 2. októbra 2007 o zriadení záložného práva na nehnuteľnosť F. L. na ulici A. XX v A. v bezpodielovom spoluvlastníctve manželov - žalobcov, kde na základe týchto nepravdivých dokladov bol spoločnosti IATROS s.r.o. veriteľom poskytnutý úver v uvedenej výške, ktorý však nebol splácaný, čím takto bola spoločnosti Slovenská sporiteľňa, a.s. spôsobená škoda (vrátane úrokov a poplatkov z omeškania) v celkovej výške 410.457,10 eura, teda vylákal od iného úver tým, že ho uviedol do omylu v otázke splnenia podmienok na poskytnutie úveru alebo na splácaní úveru a tak mu spôsobil škodu veľkého rozsahu, čím spáchal obzvlášť závažný zločin úverového podvodu podľa § 222 ods. 1, 5 písm. a) Trestného zákona. Došlo teda preukázateľne k pozmeneniu textu zmluvy v podstatných náležitostiach zmluvy bez vedomia záložcov.

1.4. Ak pri úverovej zmluve jeden z účastníkov podvodne predložil nepravdivé údaje ekonomickej bonity klienta, ako aj pozmenil text záložnej a mandátnej zmluvy, je zásadný a rozhodujúci postoj a postup druhého účastníka - banky (rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 31Cdo/3620/2010). Podľa názoru súdu prvej inštancie, postup zamestnancov žalovaného bol v rozpore s § 27, § 89 z. č. 483/2001 Z. z. o bankách v platnom znení a Všeobecnými obchodnými podmienkami (článok 3.3), lebo zamestnanci žalovaného nepostupovali pri uzatváraní zmlúv s odbornou starostlivosťou. Zamestnanci žalovaného umožnili X. K. čerpať úver i napriek tomu, že tento predložil nepravdivé daňové priznania a zabezpečenia úveru nehnuteľnosťou vo vlastníctve žalobcov. Žalobcovia vôbec nevedeli, aká skutočná výška úveru bola IATROS s.r.o., Košice poskytnutá, pretože zmluvu o úvere ani dodatky k zmluve o úvere nepoznali a žalovaný ich neoboznámil s výškou úverového rámca 12.000.000,- Sk, ktorú IATROS s.r.o., Košice poskytol. Až keď boli žalobcovia vyzvaní spoločnosťou General Factoring a.s., Bratislava, že úver sa dlžníkom nespláca, a preto sa záložným veriteľom pristupuje k dobrovoľnej dražbe nehnuteľnosti, podali žalobu na súde 19. apríla 2011. Námietka žalovaného, že účelovo žalobu podali až po 4 rokoch od uzavretia oboch zmlúv je preto podľa názoru súdu prvej inštancie neopodstatnená. Žalobcovia neprejavili vôľu uzavrieť zmluvu o zriadení záložného práva k nehnuteľnostiam a mandátnu zmluvu v takom znení ako bola zaevidovaná v katastri nehnuteľností. Zmluva o zriadení záložného práva k nehnuteľnostiam a

súvisiaca mandátna zmluva je z týchto dôvodov podľa § 37 a § 39 OZ absolútne neplatná, čo má za následok, že záložné právo napriek tomu, že bolo vložné do katastra nehnuteľností, nevzniklo.

1.5. Posudzovaná zmluva o zriadení záložného práva k nehnuteľnostiam neobsahuje údaje o najvyššej maximálnej hodnote úveru, neurčito a neobmedzene vymedzuje podmienky možnosti navýšenia istiny, do výšky ktorej by mali žalobcovia pohľadávku zabezpečovať. V skutočnosti došlo niekoľkokrát k navýšeniu zabezpečenej pohľadávky dodatkami k úverovej zmluve, o čom žalobcovia neboli podľa Všeobecných obchodných podmienok ani upovedomení (bod 5.5 Všeobecných obchodných podmienok). Žalobcovia prejavili vôľu zabezpečiť úver maximálne do výšky 3.000.000,- Sk, tak ako to bolo v pôvodnom úverovom návrhu banky pri schválení úveru z 2. októbra 2007. Po dodatkoch k úverovej zmluve a úverovom návrhu z 11. februára 2009 sa žalovanému poskytol úver vo výške 29.819.939,72 Sk, teda 989.840,66 eura. Miera rizika nesplatenia úveru sa u žalobcov zvýšila o 315 % v neprospech žalobcov a miera zabezpečenia podľa úverových návrhov žalovaného sa znížila z pôvodných 48,6 % na 15,23 %. Akékoľvek zmeny posudzovaných zmlúv navyiac pre svoju platnosť vyžadovali písomnú formu podľa § 40 ods. 1 OZ.

1.6. Podľa názoru súdu prvej inštancie bolo povinnosťou žalovaného zabezpečiť výsluch svedka D.. T. O., na ktorého výsluchu žalovaný trval. Návrhy žalovaného na zabezpečenie daňových priznaní D.. Š. Š. za roky 2004 až 2008, z ktorých by malo vyplývať, že mal za vysoký úrok požičiavať finančné prostriedky D.. X. K. alebo iným osobám, ktoré boli s ním spriaznené, súd neakceptoval, lebo neboli pre posúdenie predmetu konania podstatné. Súd uveril záložcom vo všetkých skutkových okolnostiach a vyhovel žalobe v celom rozsahu tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto rozsudku.

1.7. O trovách konania rozhodol podľa § 255 ods. 1, § 262 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“) a úspešným žalobcom priznal proti neúspešnému žalovanému nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu.

2. Krajský súd v Košiciach (ďalej aj „odvolací súd“) rozsudkom zo 16. mája 2023, sp.zn. 5Co/31/2022 napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny potvrdil a žalobcom priznal proti žalovanej náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu. Na prejednanie odvolania žalovanej nariadil pojednávanie podľa § 385 ods. 1 CSP.

2.1. Odvolací súd k otázke naliehavého právneho záujmu uviedol, že žaloba bola podaná za účinnosti OSP, ktorý v § 80 písm. c) pripúšťal žalobu o určení, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem. Určovací návrh má spravidla preventívny charakter a má miesto predovšetkým tam, kde ním možno eliminovať stav ohrozenia práva alebo neistoty v právnom vzťahu a zodpovedajúcu nápravu nemožno dosiahnuť inak. Určovací návrh je namieste tiež tam, kde najúčinnnejšie vystihuje obsah a povahu príslušného právneho vzťahu a možno ním dosiahnuť odvrátenie budúcich sporov účastníkov konania a predísť rozmnožovaniu súdnych konaní. Pokiaľ nemožno očakávať naplnenie týchto funkcií určovacieho návrhu, nie je daný naliehavý právny záujem vyžadovaný § 80 písm. c) OSP. V tejto súvislosti poukázal na rozhodnutia Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 3Cdo/112/2004 (6/2006 ZSP), sp. zn. 3Cdo/98/2004 a sp.zn. 1Cdo/91/2006. Keďže za účinnosti OSP žaloba o určení neplatnosti právneho úkonu bola prípustná a žalobcovia v žalobe preukázali, že majú naliehavý právny záujem na takomto určení, lebo bez takéhoto určenia, ich postavenie a vlastnícke právo bolo neisté, keďže žalovaná začala s výkonom záložného práva, postúpila svoju pohľadávku z úverovej zmluvy spoločnosti GENERAL FAKTORING, a. s., ktorá žalobcov upozornila, že pristupuje k dobrovoľnej dražbe. Zdôraznil, že určením neplatnosti záložnej zmluvy sa postavenie žalobcov zlepši tak, že bude trvalo a s konečným výsledkom vyriešené a nevyvolá potrebu ďalšej žaloby. Žalobcovia nemajú inú možnosť domáhať sa ochrany svojich práv, než určovacou žalobou (napr. žalobou na plnenie). Zdôraznil, že žalobcovia sú vo vzťahu k úverovej zmluve treťou osobou a určením absolútnej neplatnosti celej zmluvy zaniká vzťah medzi nimi a žalovanou.

Odvolací súd poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR z 11. decembra 2019 sp. zn. 2ObdoV/11/2019, v ktorom dovolací súd konštatuje, že pokiaľ žalobca nemá inú právnu možnosť domáhať sa ochrany svojich práv než určovacou žalobou (napr. podaním žaloby na plnenie), má naliehavý právny záujem na požadovanom určení podľa § 80 písm. c) OSP v znení účinnom do 30. júna 2016. S prihliadnutím na skutočnosť, že v čase podania žaloby takáto bola prípustná a žalobcovia mali naliehavý právny záujem na určení neplatnosti záložnej zmluvy a tento naliehavý právny záujem na podanej žalobe trvá, nemožno podľa odvolacieho súdu prísny formalistickým výkladom a bez

nezmeneného skutkového stavu dospieť k opačnému záveru. Odvolací súd sa v zrušujúcom uznesení 5Co/67/2019 zo 16. januára 2020 podrobne vyjadril k tejto otázke v bodoch 40. - 54. odôvodnenia, na ktoré v celom rozsahu poukázal. Výslovením neplatnosti záložnej zmluvy, dôjde k priaznivému ovplyvneniu (zlepšeniu) právneho postavenia žalcov v tom smere, že okrem zamedzenia predaja nehnuteľností prostredníctvom dobrovoľnej dražby, nebude existovať žiaden právny dôvod na obmedzenie ich vlastníckeho práva a zapísanie tejto ťarchy v katastri nehnuteľností. Žalobcovia mali naliehavý právny záujem na určení neplatnosti záložnej zmluvy v čase podania návrhu, ako aj v čase rozhodovania súdu, lebo navrhovateľom dražby je vlastník predmetu dražby, t. j. osoba, ktorá vykonáva záložné právo (ďalej len "záložný veriteľ"). Určením neplatnosti záložnej zmluvy zanikne žalovanej štatút záložného veriteľa a žalobcom štatút záložcu, v dôsledku čoho, žalovaná nebude môcť vykonať dražbu založenej nehnuteľnosti. Rovnaké právne následky, by nastali aj v prípade, ak by súd určil, že žalovaná nemá právo zo záložnej zmluvy. Odvolaciemu súdu sú známe rozhodnutia, v ktorých najvyšší súd vyslovil nedostatok naliehavého právneho záujmu na určení neplatnosti záložnej zmluvy. Išlo o rozhodnutia, v ktorých právny vzťah takýmto určením nezanikol, resp. vyvolal potrebu ďalšieho konania. V prejednávanej veci takéto určenie nevyvoláva potrebu ďalšej žaloby a postavenie strán sporu bude konečne vyriešené, lebo na základe absolútne neplatnej záložnej zmluvy nemohlo platne vzniknúť záložné právo, hoci bolo vložené do katastra nehnuteľností (rozhodnutie NS ČR 21Cdo 2217/2003). Vo vzťahu k mandátnej zmluve odvolací súd vyslovil rovnako záver o naliehavom právnom záujme žalcov na takomto určení, lebo je toho názoru, že je závislá na záložnej zmluve. Predmetom mandátnej zmluvy sú úkony potrebné a nevyhnutné k výkonu záložného práva, a aby v jeho mene urobil všetky právne úkony potrebné na prevod vlastníckeho práva k zálohu na tretiu osobu.

2.2. Odvolací súd po zaujatí stanoviska, že žaloba je procesne prípustná, považoval za potrebné zdôrazniť, že X. K. bol rozsudkom 2T/40/2013-842 v spojení s uznesením Okresného súdu Prešov z 28. 6. 2016, v spojení s uznesením 9To/36/2016-1014 Krajského súdu v Prešove z 1. augusta 2018 uznaný vinným zo spáchania obzvlášť závažného zločinu úverového podvodu. Vychádzajúc z § 193, posledná veta CSP súd je výkonom trestného súdu viazaný, preto odvolací súd vychádzal zo skutočnosti, že zmluva č. 532/AUOC/07-ZZ/1 o zriadení záložného práva bola neoprávnene p. K. pozmenená a v ďalšom konaní, na základe vykonaného dokazovania posudzoval, v akom rozsahu bola pozmenená, a ako táto skutočnosť ovplyvnila platnosť tejto zmluvy v súlade s § 151a a nasl. Občianskeho zákonníka.

2.3. Žalobcovia v žalobe a aj v priebehu celého konania tvrdili, že podpisovali záložnú zmluvu s iným obsahom, ako tú, ktorá bola zavkladovaná. V tejto súvislosti namietali, že p. K. a zamestnancami žalovanej boli uvedení do omylu, ktorý vyvolal neplatnosť zmluvy. Vychádzajúc z trestného rozsudku Okresného súdu v Prešove v spojení s uznesením 9To/36/2016-1014 Krajského súdu v Prešove z 1. 8. 2018, v zmysle ktorého bol p. K. uznaný vinným aj za neoprávnene pozmenenú zmluvu o zriadení záložného práva na nehnuteľnosť v bezpodielovom spoluvlastníctve žalcov, odvolací súd dospel k záveru, že tá bola pozmenená v časti, ktorou bola určená pohľadávka, ktorá sa záložným právom zabezpečovala. Podvodné správanie jedného z účastníkov zmluvy pri jej uzatváraní je dôvodom neplatnosti zmluvy (Ro NS ČR z 26. 8. 2009 sp. zn. 31Cdo/135/2007, 21Cdo/826/2005), musí ísť o úmysel vyvolaný účastníkom zmluvy. Veľký senát občianskoprávneho a obchodného kolégia Najvyššieho súdu ČR dospel k záveru, že zmluva, pri ktorej uzatvorení jeden z účastníkov zmluvy úmyselne predstieral určitú vôľu so zámerom, aby tým vyvolal u druhého účastníka omyl alebo, aby tým využil jeho omyl, nie je neplatná podľa § 37 ods. 1 pre nedostatok vážnosti vôle alebo podľa § 39 OZ pre rozpor so zákonom. Podvodné konanie jedného z účastníkov zmluvy je pri jej uzatvorení dôvodom neplatnosti zmluvy podľa § 49a OZ, ktorého sa môže úspešne dovolať len druhý účastník zmluvy (§ 40a OZ, rozhodnutie 31Cdo/3620/2010 Najvyššieho súdu ČR). Podvodným konaním X. K. vo vzťahu k záložnej zmluve uzatvorenej medzi stranami sporu tak nedošlo podľa odvolacieho súdu k relatívnej neplatnosti tejto zmluvy v zmysle § 40a OZ. Prvoinštančný súd pochybil, ak považoval zmluvu za neplatnú podľa § 40a OZ. Podvodné konanie p. K., by vyvolalo relatívnu neplatnosť úverovej zmluvy, za predpokladu, že by sa tejto neplatnosti žalovaná dovoľavala. V konaní žalovaná prehlásila, že ona úverovú zmluvu považuje za platnú, preto prvoinštančný súd sa dopustil ďalšieho pochybenia, ak pri riešení predbežnej otázky dospel k záveru, že úverová zmluva je neplatná, keďže relatívnu neplatnosť súd môže skúmať len na námietku. Bez námietky súd posudzuje len absolútnu neplatnosť právneho úkonu.

2.4. Žalobcovia v konaní tvrdili, že ich skutočná vôľa bola uzavrieť záložnú zmluvu na pohľadávku záložného veriteľa voči úverovému dlžníkovi na sumu 3.000.000,- Sk teda, že ich vôľa je v rozpore s

jazykovým prejavom (§ 35 ods. 2). Z uvedeného dôvodu odvolací súd posudzoval zmluvu podľa § 41 OZ. Z dokazovania vyplynulo, že nebola vôľa žalobcov uzavrieť záložnú zmluvu na zabezpečenie úveru vo výške 9.500.000 Sk. Na to, aby právny úkon vznikol musí jestvovať jednota vôle a jej prejavu. Tieto dve zložky sa musia vyskytovať v konkrétnom prípade simultánne. Inak niet právneho úkonu. V záložnej zmluve je uvedená iná výška zabezpečovanej pohľadávky, ako bola skutočne prejavovaná vôľa záložcov zabezpečiť pohľadávku žalovanej, preto je táto zmluva pre rozpor vôle s prejavom neplatná.

2.5. V zmysle § 40 OZ nedodržanie formy, ktorú vyžaduje zákon alebo dohoda účastníkov, spôsobuje neplatnosť právneho úkonu. Táto neplatnosť je absolútna, ak ide o formu právneho úkonu predpísanú zákonom (v prejednávanej spore § 151b ods.1 OZ), a relatívna, ak ide o formu dohodnutú účastníkmi. Žalobcovia tvrdia, že výška zabezpečovanej pohľadávky bola v zmluve, ktorú podpisovali iná, ako je tá, ktorá bola zavkládovaná na katastri nehnuteľností. Žalobcovia teda podpisovali zmluvu s iným obsahom, resp. s takým obsahom, aká je zavkládovaná nikdy nepodpisali. Záložná zmluva je absolútne neplatná pre nedostatok písomnej formy, lebo konajúca osoba podpísala zmluvu s inými podstatnými náležitosťami resp. nedohodla sa so žalovanou na tých podstatných náležitostiach, ktoré sú predmetom zmluvy, ktorá bola zavkládovaná.

2.6. Občiansky zákonník na platnosť zmluvy o zriadení záložného práva vyžaduje, aby v nej bola určená zabezpečovaná pohľadávka, avšak nie aj to, aby táto pohľadávka v skutočnosti aj vznikla. Preto záložná zmluva je platná aj vtedy, ak zabezpečovaná pohľadávka nikdy nevznikla, ak zabezpečovaná pohľadávka zanikla ešte pred uzavretím záložnej zmluvy, ak zabezpečovaná pohľadávka, ktorá má vzniknúť až v budúcnosti v skutočnosti nevznikne, ak sa nesplní podmienka, od ktorej závisí vznik zabezpečovanej pohľadávky a podobne. Ak teda neexistuje pohľadávka, ktorá má byť zabezpečená záložným právom, nie je to dôvodom neplatnosti záložnej zmluvy, táto okolnosť má následok, že podľa záložnej zmluvy hoci ide o platný právny úkon a hoci ide o nehnuteľnosť, bolo na jej základe vložené záložné právo do katastra nehnuteľností, záložné právo nevznikne. (rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo 14. mája 2004 sp. zn. 21Cdo/2217/2003). Na platnosť záložnej zmluvy sa nevyžaduje, aby ňou zabezpečená pohľadávka v čase uzavretia skutočne existovala. Vyžaduje sa však, aby v budúcnosti zabezpečovaná pohľadávka bola vyjadrená určitým spôsobom, nie iba podľa titulu, na základe ktorého vznikne, ale aj presne určenou skutkovou podstatou, z ktorej má pohľadávka vzniknúť. Ak výšku budúcej pohľadávky nemožno určiť, zákon obligatórne vyžaduje určiť najvyššiu hodnotu istiny, do ktorej sa pohľadávka zabezpečuje. Odvolací súd pri posudzovaní platnosti záložnej zmluvy vychádzal zo skutočnosti, že žalobcovia neboli osobne prítomní v banke pri podpísaní zmluvy a neboli účastníkmi úverovej zmluvy. Možno spoľahlivo uzavrieť, že nepoznali obsah úverovej zmluvy a teda ani jej predmet vyšpecifikovaný v čl. I. Predmetom úverovej zmluvy, ktorá bola zavkládovaná je úverový rámec 9.500.000,- Sk poskytnutý formou kontokorentného úveru 3.000.000,- Sk a termínovaného úveru 6.500.000,- Sk, pričom takáto špecifikácia nie je uvedená v časti I bode 3 písm. a) záložnej zmluvy. Odvolací súd zastáva názor, že úverový rámec sa skladá z dvoch samostatných úverov, pre ktoré platia osobitné spôsoby financovania a splácania, pričom práve pri kontokorentnom úvere je možnosť jeho navyšovania. Odvolací súd je toho názoru, že ide o podstatnú skutočnosť, ktorá mala byť z dôvodu presnej špecifikácie zabezpečovanej pohľadávky v zmluve uvedená. Navyše časť I bod 3 písm. a) záložnej zmluvy predstavuje neurčitú podstatnú náležitosť záložnej zmluvy (§ 37 ods.1 OZ), keď úverový rámec je určený sumou 9.500.000,- Sk v znení neskorších dodatkov. Jedine, ak by bolo vylúčené, že dodatkami nemožno navyšovať úverový rámec, by bolo možné považovať sumu 9.500.000,- Sk za konečnú a teda určitú. Z neskorších dodatkov vyplýva, že tie sa týkali predmetu úverovej zmluvy, keď dodatkom č. 1 z 28. 4. 2008 (6 mesiacov po podpísaní úverovej a záložnej zmluvy) bol navýšený úverový rámec na 12.000.000,- Sk a to práve navýšením úverového rámca kontokorentného úveru z 3.000.000,- Sk na 6.000.000,- Sk. Na základe uvedeného odvolací súd dospel k záveru, že záložná zmluva obchádza zákon v § 151b ods.2 OZ, keď nie je jasne a nezameniteľne určená výška pohľadávky, ktorá sa záložnou zmluvou zabezpečuje a vzhľadom na charakter úveru (kontokorentný úver) v zmluve o zriadení záložného práva nie je jasne určená najvyššia hodnota istiny (§ 151b ods. 3 OZ). Z uvedených dôvodov je záložná zmluva neplatná aj podľa § 39 OZ. Mandátna zmluva je neplatná podľa § 37 ods.2 OZ, lebo ide o právny úkon, ktorého predmetom je nemožné plnenie vzhľadom na absolútnu neplatnosť záložnej zmluvy.

2.7. K námietke, že žalobcovia dostatočne určito neuviedli, o akú zmluvu (zmluvy) ide, odvolací súd uviedol, že zmluvné strany sú presne označené a identifikovateľné ako strany sporu a zmluvy, ktorých neplatnosti sa žalobcovia domáhajú sú špecifikované číslom a dátumom, kedy boli uzatvorené. Žalovaná

nepreukázala, že pod uvedeným číslom sú uzatvorené ďalšie záložné zmluvy s totožnými stranami. Namietaná nedostatočná identifikovateľnosť nevyplyva zo žiadneho ustanovenia CSP.

2.8. K námietke žalovanej, že žalobcovia menili predmet konania, odvolací súd uviedol, že z dispozičného princípu vyplýva, že žalobca v žalobnom návrhu vymedzuje predmet konania po skutkovej a právnej stránke, a týmto jeho vymedzením je súd v zásade viazaný. Súd musí rešpektovať predmet konania vymedzený žalobným návrhom, čo znamená, že plnenie nemôže priznať ani z iného skutkového základu, než aký bol predmet konania vymedzený v žalobnom návrhu. Naopak však nie je porušením zásady viazanosti súdu petitom, ak súd inak právne kvalifikuje skutok, ktorý bol predmetom konania. Právna kvalifikácia je vždy vecou súdu v zmysle zásady iura novit curia, preto ani právna kvalifikácia nie je obligatórnou náležitosťou žaloby. Žalobcovia v žalobe tvrdili, že boli pri uzatváraní záložnej zmluvy uvedení do omylu p. K. a zamestnancami žalovanej, v dôsledku toho sa domáhali určenia neplatnosti špecifikovaných zmlúv. Odvolací súd vychádzajúc v žalobe tvrdených a preukázaných skutočností dospel k záveru, že uzatvorené zmluvy sú absolútne neplatné, pričom absolútnu neplatnosť skúma ex offio, pričom nedošlo k zmene predmetu konania ako to tvrdí žalovaná. Rovnako nesprávnym právnym posúdením spočívajúcim v tom, že žalobcovia v žalobe tvrdili, že záložné právo predpokladá platnú pohľadávku, ktorej je akcesiou, bez ktorej nemôže existovať, že ak súd ako predbežnú otázku posúdi, že pohľadávka žalovanej vzniknutá z tejto úverovej zmluvy je neplatná aj samotná záložná a mandátna zmluva sú neplatné a žalovaná si nemôže uplatniť z nich akékoľvek práva voči žalobcom, súd nie je viazaný a takýto nesprávny právny záver nie je dôvodom na zamietnutie žaloby.

2.9. K odvolacej námietke žalovanej, že žalobca si nespĺnil ani povinnosť tvrdenia, ani dôkaznú povinnosť, a preto nemôže uniesť ani bremeno tvrdenia, ani bremeno dôkazu, odvolací súd uviedol, že samotný rozsudok trestného konania svedčí o tom, že žalobcovia podpísali zmluvy, ktoré boli následné pozmeňované p. K.. Je pravdou, že žalobcovia nevedeli preukázať svoje tvrdenie, že zmluvy, ktoré podpisovali aj parafovali, avšak keďže bolo so zmluvami manipulované, je dosť pravdepodobné, že listiny, ktoré boli nimi parafované boli p. K. zamenené. Námietka žalovanej, že v trestnom konaní sa riešili otázky týkajúce sa vo vzťahu k páňovi K., nie otázky zmluvy záložnej vo vzťahu k účastníkom konania je pravdivá len v časti (nie v časti týkajúcej sa pozmeňovania záložných zmlúv), lebo ako už bolo uvedené, súd je výrokom trestného rozhodnutia viazaný a nemôže zaujať iné (opačné).

Odvolací súd súhlasí s tvrdením žalovanej, že neuvedenie miesta podpisu alebo uvedenie nesprávneho miesta podpisu zmluvy nie je dôvodom, ktorý by spôsoboval neplatnosť zmluvy, avšak žalobcovia uvedené nikdy ani tvrdili. Tým, že zmluvu nepodpisali na mieste, ktoré je uvedené na zmluve preukazovali fakt, že so zmluvou bolo manipulované. Tvrdenie, že žalobcovia nikdy nespochybnili svoje podpisy, je pravdivé, ale v trestnom konaní bolo preukázané tvrdenie žalobcov, že došlo k pozmeňovaniu zmluvy, preto aj napriek tomu že žalobcovia nespochybnili svoje podpisy možno uzavrieť, že nepodpisali tie zmluvy, ktorých platnosť napádajú. Námietku žalovanej, že je absolútne nevierohodné, že žalobcovia, ktorí majú skúsenosti s uzatváraním záložnej zmluvy v minulosti, vysokoškolsky vzdelaní, pričom žalobkyňa 2/ má vysokoškolské právnické vzdelanie, by mohli považovať osem vyplnených rovnopisov zmluvy o zriadení záložného práva a najmenej tri vyplnené vyhotovenia návrhu na vklad záložného práva za predbežné a nezáväzné, považoval odvolací súd taktiež za nedôvodnú. Práve z dôvodu vedomostí a skúsenosti, títo nepredpokladali, že takýmto spôsobom bude banka postupovať, pričom samotná žalovaná takýto postup pripúšťa len vo výnimočných prípadoch, čo tento nebol.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzovala z § 421 ods. 1 písm. a) CSP a súčasne z § 420 písm. f) CSP. Žiadala rozsudok odvolacieho súdu zmeniť tak, že sa žaloba v celom rozsahu zamietne, alternatívne zrušiť rozsudok odvolacieho súdu, eventuálne aj rozsudok súdu prvej inštancie a vec vrátiť odvolaciemu súdu, alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie. Podľa dovolateľky rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, či je prípustná žaloba na určenie neplatnosti zmluvy, osobitne zmluvy záložnej, pri riešení ktorej otázky sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, keďže uvedená otázka bola nesprávne právne posúdená, keď odvolací súd uvádza, že žaloba na neplatnosť záložnej zmluvy možná je, avšak podľa názoru žalovaného podporeného ustálenou rozhodovacou praxou Najvyššieho súdu SR, ale predovšetkým úplne jasným znením právnych noriem a ich ustáleným výkladom, takáto žaloba procesne prípustná nie je a to z dôvodu, že ak po uzatvorení záložnej zmluvy došlo k vkladovému konaniu, v ktorom došlo i na jej základe k rozhodnutiu, ktorého

dôsledkom bol vznik práva (konkrétne práva záložného), je riešenie otázky platnosti/neplatnosti záložnej zmluvy len otázkou predbežnou vo vzťahu k otázke, či tu právo, konkrétne záložné právo, je alebo nie je a takáto žaloba (na určenie neplatnosti záložnej zmluvy) tak nie je spôsobilým procesným prostriedkom na vyriešenie celého obsahu a spornosti právneho vzťahu, keďže určením neplatnosti záložnej zmluvy nemusí byť bez ďalšieho postavené na isto, že nevzniklo záložné právo. Poukázala na rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp.zn. 4Cdo/89/2007, sp.zn. 3Cdo/24/2017 a sp.zn. 6Sžo/229/2010, z ktorých vyvodila, že žalobcom požadované určenie neplatnosti záložnej zmluvy má povahu predbežnej otázky vo vzťahu k posúdeniu, či tu právo je a i prípadným určením neplatnosti záložnej zmluvy nemusí byť bez ďalšieho postavené na isto, že vôbec nevzniklo záložné právo. Dovolateľka má za to, že obligačné účinky zmluvy, týkajúce sa zriadenia záložného práva k veci zapisovanej do katastra nehnuteľností trvajú len do doby, kým sú nahradené účinkami vecnoprávnymi, pričom v konaní nebolo sporné, že v danom prípade záložné právo v dôsledku rozhodnutia o povolení vkladu vzniklo. Určením (ne)platnosti záložnej zmluvy sa nemôže dosiahnuť odstránenie spornosti v právnom vzťahu v úplnosti a žalobca má zodpovedajúcu žalobu na odstránenie tejto spornosti, ktorou je žaloba na určenie neexistencie záložného práva.

3.1. Čo sa týka vady znátočnosti podľa § 420 písm. f) CSP, dovolateľka túto vzhliada predovšetkým v nedostatočnom odôvodnení, resp. nepreskúmateľnosti a arbitrárnosti napadnutého rozsudku, kedy súd ani presvedčivo nevysvetlil, z akého dôvodu postupoval v rozpore so zákonom i ustálenou rozhodovacou praxou, ani relevantne odklon od ustálenej rozhodovacej neodôvodnil, ani sa relevantne nevyporiadal s meritorne podstatnými námietkami žalovaného ohľadom uvedeného. Žalovaná namieta, že žalobca v priebehu konania nepodal žiaden návrh na pripustenie zmeny žaloby vo forme doplnenia alebo zmeny skutkových tvrdení, vo vzťahu ku konaniu je tak relevantný výlučne obsah žaloby. Podľa dovolateľky je totiž vylúčené, aby sa podstatné skutkové tvrdenia do konania vnášali cez nejaké vyjadrenia na pojednávaní, či nejaké písomné vyjadrenia a stále sa tvrdilo niečo nové a iné - uvedené by efektívne vylučovalo možnosť skutočnej procesnej obrany žalovanej vo vzťahu k predmetu konania. V tejto súvislosti dovolateľka vidí porušenie práva na spravodlivý proces v postupe súdu, ktorý sa zaoberal tvrdeniami, ktoré neboli procesne relevantné, neboli do konania vnesené predpísaným spôsobom a tak v rozpore s princípom formálnej pravdy si súd kreoval iný predmet konania, ako bol vymedzený obsahom žaloby. Žalovaná ďalej namieta porušenie ustanovenia § 181 ods. 2 CSP, keďže odvolací súd neuviedol, aké konkrétne skutkové tvrdenia a akým spôsobom žalobca produkoval, ako sa na ich základe ustálil predmet konania, čo malo za následok nepredvídateľné a prekvapivé rozhodnutie. Vo svojom mimoriadne rozsiahlom dovolaní (102 strán) žalovaná ďalej podrobne opisuje skutkový stav, resp. priebeh konania pred súdmi nižšej inštancie, namietajúc najmä nesprávne hodnotenie dôkazov, resp. nezákonnosť vykonaného dokazovania. Má za to, že s prevažnou väčšinou námietok žalovanej sa súd nevyporiadal vôbec alebo absolútne nedostatočne. Súd uvádza skutkové zistenia, ktoré vôbec neboli "podkladovo" tvrdené, dokazované a ani nevyplyvajú zo žiadneho dokazovania. Skutkové zistenia a úvahy súdu sú podľa dovolateľky v extrémnom rozpore s reálnym stavom veci, konštruje sa neexistujúci skutkový (ale i právny) stav, rozhodnutie súdu je v celom rozsahu znátočné a v rozpore so základnými pravidlami logiky, obsahom písomných právnych úkonov a uvedené je zavŕšené fakticky neexistujúcim riadnym odôvodnením. Žalovaná tiež poukazuje na judikatúru ústavného súdu, aj najvyššieho súdu, ktorá prioritizuje výklad, ktorý nezakladá neplatnosť zmluvy, pred takým výkladom, ktorý neplatnosť zmluvy zakladá a je presvedčená, že za použitia tohto výkladového pravidla nemožno dospieť k inému záveru ako tomu, že záložná zmluva je platná.

4. Žalobcovia vo svojom vyjadrení k dovolaniu uviedli, že napadnutý rozsudok odvolacieho súdu je vecne správny, a nie je dôvod na jeho zmenu, ani zrušenie. Žalobcovia považujú dovolanie žalovanej za neopodstatnené a s jej argumentáciou v celosti nesúhlasia. Žalovaná sa svojím siahodhlým podaním snaží zvrátiť svoj procesný neúspech a nespokojnosť s výsledkom procesu. Žalobcovia sú toho názoru, že žiaden z uplatnených dovolacích dôvodov neobstoí, preto navrhujú dovolanie zamietnuť a žalovanú zaviazat' k náhrade trov dovolacieho konania vo výške 100%.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“, „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP),

skúmal, či sú splnené podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania a bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie nie je prípustné.

6. Z hľadiska ústavného posúdenia treba rešpektovať právomoc najvyššieho súdu ústavne konformným spôsobom vymedzovať si prípustnosť vecí v konaní o dovolaní a vychádzať z toho, že v prvom rade je vecou najvyššieho súdu určovať si koncepciu interpretácie prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov, a to za predpokladu, že táto nie je nepriateľská z hľadiska ochrany základných práv a slobôd.

7. Dovolanie treba považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami, ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu z akýchkoľvek dôvodov a hľadísk.

8. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená, musí byť vyvážené sprísnenými a jasne čitateľnými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať bezbreho; namiesto je skôr zdržanlivý (uvážený) prístup.

9. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštancie, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania. Na týchto záveroch zotrváva aj súčasná rozhodovacia prax najvyššieho súdu.

10. Obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky je poskytnúť uplatňovanému právu súdnu ochranu, avšak len za predpokladu, že sú splnené procesné podmienky súdneho konania (I. ÚS 80/09, II. ÚS 79/08, IV. ÚS 476/2012). Dovolací súd preto pristupuje k podanému dovolaniu tak, že najskôr skúma, či je procesne prípustné; k posúdeniu opodstatnenosti dovolania (t. j. posúdeniu, či je v ňom opodstatnene uplatnený dovolací dôvod) sa dovolací súd dostáva len v prípade prijatia záveru, že dovolanie je prípustné.

11. V danom prípade dovolateľka prípustnosť dovolania vyvodzovala z ustanovenia § 420 písm. f) CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

12. V prvom rade treba uviesť, že z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (3Cdo/41/2017, 3Cdo/214/2017, 8Cdo/5/2017, 8Cdo/73/2017, 9Cdo/213/2021). Dovolací súd preto skúmal opodstatnenosť argumentácie dovolateľky, že v konaní došlo k ňou tvrdenej vade zmätočnosti, pričom takúto vadu v procesnom postupe odvolacieho súdu nezistil.

13. Ustanovenie § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces.

14. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných

ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie vecí za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

14.1. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predpokladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej voľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (viď napríklad rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, II. ÚS 3/97, II. ÚS 251/03).

15. Porušenie práva na spravodlivý proces vidí dovolateľka najmä v nedostatočnom odôvodnení, nepreskúmateľnosti, resp. arbitrárnosti napadnutého rozhodnutia, ako aj v jeho nepredvídateľnosti a prekvapivosti. Tvrdí tiež, že postupom súdu došlo k porušeniu zásady legality a rovnosti zbraní.

16. Vo vzťahu k tej časti dovolacej argumentácie dovolateľky, v ktorej namietala, že rozhodnutie odvolacieho súdu je nedostatočne odôvodnené, resp. nepreskúmateľné, dovolací súd vo všeobecnosti uvádza, že povinnosť súdu rozhodnutie náležite odôvodniť je odrazom práva strany sporu na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktorý sa zaoberá všetkými právne relevantnými dôvodmi uplatnenej žaloby, ako aj špecifickými námietkami strany sporu. Porušením uvedeného práva strany sporu na jednej strane a povinnosti súdu na strane druhej sa strane sporu (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia práve zvoleným spôsobom) odníma možnosť náležite skutkovo, aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci využitia prípadných riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov.

16.1. Právo strany sporu na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia je jedným z aspektov práva na spravodlivý proces. K jeho naplneniu dochádza tým, že všeobecné súdy zistia skutkový stav a po výklade a použití relevantných právnych noriem rozhodnú tak, že ich skutkové a právne závery nie sú svojvoľné, neudržateľné ani prijaté v zrejmom omyle. Povinnosťou súdu je presvedčivo a správne vyhodnotiť dôkazy a svoje rozhodnutie náležite odôvodniť (§ 220 CSP a § 393 CSP, I. ÚS 243/2007), pritom starostlivo prihliadať na všetko, čo vyšlo počas konania najavo, vrátane toho, čo uviedli strany sporu. Z odôvodnenia súdneho rozhodnutia musí vyplývať vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej. Ak nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia je porušením práva na spravodlivé súdne konanie, táto vada zakladá i prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP.

17. Ani judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva nevyžaduje, aby na každý argument strany, aj na taký, ktorý je pre rozhodnutie bezvýznamný, bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa naň špecifická odpoveď (Ruiz Torija c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303 - A, s. 12, § 29, Hiro Balani c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303 - B, Georgiadis c. Grécko z 29. mája 1997, Higgins c. Francúzsko z 19. februára 1998).

18. Dovolací súd, dbajúc na to, že aj v konaní na odvolacom súde treba dôsledne trvať na požiadavke úplnosti, výstižnosti a presvedčivosti odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu, konštatuje, že v posudzovanom prípade obsah spisu nedáva podklad pre záver, že odvolací súd svoje rozhodnutie náležite, či presvedčivo neodôvodnil, čím by založil procesnú vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP. V posudzovanej veci odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny potvrdil, hoci na podklade podaného odvolania identifikoval niekoľko pochybení v postupe súdu prvej inštancie, ktoré však v priebehu odvolacieho konania sám odstránil. Svoj postup náležite odôvodnil, a to aj s poukazom na § 390 písm. a) CSP, v zmysle ktorého odvolací súd sám rozhodne vo veci, ak rozhodnutie súdu prvej inštancie bolo už raz odvolacím súdom zrušené, vec bola vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

Odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu má podľa názoru dovolacieho súdu všetky zákonom vyžadované náležitosti v zmysle ustanovenia § 393 CSP. Dovoláním napádaný rozsudok uvádza skutkový stav, ktorý považoval odvolací súd za rozhodujúci, stanoviská strán sporu k prerokúvanej veci, výsledky vykonaného dokazovania, obsah odvolania i právne predpisy, z ktorých vyvodil svoje právne názory vysvetlené v odôvodnení. Za účelom odstránenia žalovanou namietaných pochybení v procesnom postupe súdu prvej inštancie odvolací súd nariadil pojednávanie v súlade s § 385 CSP a doplnil dokazovanie výsluchom svedka, ktorý súd prvej inštancie nevykonával, resp. ďalšími relevantnými listinnými dôkazmi, ktoré strany navrhli. Po odstránení namietaných pochybení súdu prvej inštancie vo veci rozhodol a k jednotlivým odvolacím námietkam žalovanej sa dostatočne vyjadril v odôvodnení svojho rozhodnutia (viď najmä body 6.1 až 6.18, body 8.1 až 8.27 a body 29 až 36 rozsudku odvolacieho súdu). V odôvodnení napadnutého rozsudku sa odvolací súd zaoberal aj východiskami právnej teórie a relevantnej judikatúry. Odvolací súd vo svojom potvrdzujúcom rozhodnutí dostatočne vyčerpávajúco reagoval na podstatu odvolacej argumentácie žalovanej, prijaté rozhodnutie podľa názoru dovolacieho súdu jasne a zrozumiteľne vysvetlil.

19. Dovolací súd zdôrazňuje, že intenzitu porušenia práva na spravodlivý proces a dôvodnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f) v spojení s § 431 CSP zakladá len nesprávny procesný postup súdu spočívajúci v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Inak povedané, nie každé pochybenie v procesnom postupe súdov automaticky nadobúda intenzitu porušenia práva na spravodlivý proces, ktoré by malo za následok zmätočnosť v procesnom postupe súdu vedúcu k potrebe zásahu do právoplatného rozhodnutia s tým, aby sa o veci znova konalo a rozhodlo. Pre naplnenie zmätočnostnej vady podľa § 420 písm. f) CSP je nevyhnutné kumulatívne splnenie troch znakov, ktorými sú: 1/ nesprávny procesný postup súdu, 2/ tento nesprávny procesný postup znemožnil strane realizovať jej patriace procesné práva a zároveň 3/ intenzita tohto zásahu dosahovala takú mieru, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Je súčasťou doktríny i súdnej praxe, že nestačí spravidla jedna izolovaná vada na uplatnenie dovolania. Nevyhnutnou podmienkou, aby rozhodnutie odvolacieho súdu pri dovolacom prieskume obstálo, je, aby ako celok vykazovalo znaky spravodlivosti (7Cdo/27/2019, 2Cdo/44/2020, 9Cdo/83/2022).

20. Pokiaľ dovolateľka v dovolaní súdom mienila vyčítať, že tieto sa nestotožnili so skutkovým stavom (skutkovými zisteniami), tak ako ich z vykonaného dokazovania vnímala samotná dovolateľka, dovolací súd zdôrazňuje, že je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP) a správnosť skutkových a právnych záverov pri dovolaní odôvodnenom nedostatkom riadneho odôvodnenia rozsudkov súdov nižších inštancií nepreskúmava (R 24/2017, I. ÚS 61/2019).

21. Dokazovanie je časť civilného súdneho konania, v rámci ktorej si súd vytvára poznatky, potrebné na rozhodnutie vo veci. Právomoc konať o veci, ktorej sa návrh (žaloba) týka, v sebe obsahuje právomoc posúdiť, či a aké dôkazy na zistenie skutkového stavu sú potrebné a akým spôsobom sa zabezpečiť dôkaz na jeho vykonanie (I. ÚS 52/03). V dokazovaní sa súd obmedzuje len na zisťovanie skutkových poznatkov (poznatkov o skutkových okolnostiach, ktoré zakladajú a odôvodňujú prejednáváný nárok). Posúdenie návrhov na vykonanie dokazovania a rozhodnutie, ktoré z nich budú v rámci dokazovania vykonané, je vždy vecou súdu (viď § 185 ods. 1 CSP), a nie strán sporu. Hodnotenie dôkazov je činnosť súdu, pri ktorej hodnotí vykonané dôkazy z hľadiska ich pravdivosti a dôležitosti pre rozhodnutie. Aktuálna procesná právna úprava vychádza zo zásady voľného hodnotenia dôkazov, majúcej základ v ústavnom princípe nezávislosti súdov.

22. Dovoláním sa nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi nižšej inštancie, ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania. Inými slovami, na hodnotenie skutkových okolností a zisťovanie skutkového stavu sú povolané súdy prvej a druhej inštancie ako skutkové súdy, a nie dovolací súd, ktorého prieskum skutkových zistení nespočíva v prehodnocovaní skutkového stavu, ale len v kontrole postupu súdu pri procese jeho zisťovania (porov. I. ÚS 6/2018). V rámci tejto kontroly má dovolací súd možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi

závažnými deficitmi v dokazovaní (napr. tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov atď.) a či konajúcimi súdmi prijaté závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces. Takéto vady v procese dokazovania však dovolací súd nezistil. Z okolností preskúmvanej veci vyplýva, že súdy nižších inštancií v rámci zisťovania skutkového stavu veci postupovali v súlade so základnými princípmi civilného sporového konania. Odvolací súd, vychádzajúc zo zisteného skutkového stavu súdom prvej inštancie, resp. po doplnení dokazovania v rámci odvolacieho konania, umožnil stranám sporu reagovať na vzájomné námietky na nariadených pojednávaniach, tieto vyhodnotil a zdôvodnil svoj prijatý záver, pričom poskytol odpovede na všetky relevantné skutkové okolnosti. Dovolací súd na tomto mieste len opakuje, že odôvodnenie rozsudkov (vo vzájomnej súvislosti rozhodnutia súdu prvej inštancie s rozhodnutím odvolacieho súdu) zodpovedá základnej štruktúre odôvodnenia rozhodnutia. Súslednosti jednotlivých častí odôvodnení a ich obsahové náplne zakladajú súhrnne ich zrozumiteľnosť aj všeobecnú interpretačnú presvedčivosť. Z odôvodnení rozsudkov vyplýva, ktoré skutkové tvrdenia považovali súdy za nesporné, ktoré dôkazy vykonali a ako ich vyhodnotili, aj to, ako vec právne posúdili.

23. Dovolateľka tvrdí, že jej právo na spravodlivý proces bolo porušené, keď súdy nižšej inštancie nepostupovali podľa § 181 ods. 2 CSP a neuviedli svoje predbežné právne posúdenie veci. Najvyšší súd už viackrát uviedol, že cieľom ustanovenia § 181 ods. 2 CSP je zamerať procesnú aktivitu strán na skutočnosti, ktoré sú podľa posúdenia súdu sporné, teda viesť strany už počas konania k tomu, aby dokázali predvídať rozhodnutie súdu. Porušenie uvedeného ustanovenia však nelimituje stranu sporu pri realizácii jej procesných práv (1Obdo/92/2018, 2Obdo/56/2020, 7Cdo 45/2020, 7Cdo/111/2020, 9Cdo/139/2021, 9Cdo/317/2021) a nie je procesnou vadou konania v zmysle § 420 písm. f) CSP. Z judikatúry ústavného súdu (sp. zn. IV. ÚS 16/2012) tiež vyplýva, že súd až v samotnom rozhodnutí vo veci, a nie v rámci postupu podľa ustanovenia § 118 ods. 2 OSP (predchádzajúca procesná úprava), vyjadří svoj definitívny právny názor týkajúci sa konkrétnej prejednávanej veci. Vzhľadom na uvedené dovolací súd považuje námietku dovolateľky, že napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu je prekvapivé, za nedôvodnú. V tejto súvislosti dovolací súd zároveň poukazuje na skutočnosť, že v predmetnej veci odvolací súd nariadil tri pojednávania za účelom doplnenia dokazovania, a teda stranám sporu bol poskytnutý dostatočný priestor aj v rámci odvolacieho konania, aby sa oboznámili so všetkými relevantnými skutočnosťami, na ktoré súd pri rozhodovaní prihliadal, resp. aby na tieto reagovali.

24. Dovolateľka tiež namieta porušenie zásady rovnosti strán v konaní, resp. rovnosti zbraní, majúca za to, že súdy nižšej inštancie neprípustne prihliadali na skutkové tvrdenia žalobcov, ktoré neboli obsiahnuté v žalobe, ale boli produkované v priebehu základného konania v podobe písomných, či ústnych vyjadrení na pojednávaniach. V tejto súvislosti dovolací súd uvádza, že v danom prípade sa síce v priebehu konania skutočne zmenil právny dôvod určenia neplatnosti záložnej, resp. mandátnej zmluvy, nie však podstata skutkového stavu, ako to tvrdí dovolateľka. K uvedenému záveru dospel aj odvolací súd, ktorý sa s otázkou viazanosti súdu žalobným návrhom (body 31.1 až 31.3 odôvodnenia), ako aj otázkou neunesenia bremena tvrdenia a dôkazného bremena žalobcami (body 32.1 až 32.3 odôvodnenia) dostatočne vysporiadal v odôvodnení napadnutého rozsudku a s uvedenou argumentáciou sa dovolací súd stotožňuje.

25. Vzhľadom na vyššie uvedené dovolací súd uzatvára, že z obsahu spisu nevyplýva, že by dovolateľka bola postupom odvolacieho súdu na svojich procesných právach akokoľvek ukrátená. Za vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP v žiadnom prípade nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv žalovanej a v súlade s jej právnym nazeraním na spor. Z obsahu dovolania je celkom zrejmé, že žalovaná sa svojou argumentáciou existencie vady zmätočnosti snaží spochybníť právne posúdenie sporu súdmi nižšej inštancie, ktorá však aj v prípade jej opodstatnenosti by mala za následok nanajvýš vecnú nesprávnosť napadnutého rozsudku, nezakladala by ale prípustnosť dovolania v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP (viď konštantnú judikatúru najvyššieho súdu ako aj Ústavného súdu Slovenskej republiky, napr. IV. ÚS 499/2022, R 24/2017 a ďalšie).

26. Vzhľadom na uvedené dovolací súd vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP nezistil, preto je

dovolanie v tejto časti procesne neprípustné, čo je dôvod na jeho odmietnutie podľa § 447 písm. c) CSP.

27. Žalovaná prípustnosť dovolania vyvodzuje aj z § 421 ods. 1 písm. a) CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

27.1. V dovolaní, ktorého prípustnosť sa vyvodzuje z § 421 ods. 1 písm. a) CSP, by mal dovolateľ a/ konkretizovať právnu otázku riešenú odvolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd, b/ vysvetliť a označením rozhodnutia najvyššieho súdu doložiť, v čom sa riešenie právnej otázky odvolacím súdom odklonilo od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, c/ uviesť, ako by mala byť táto otázka správne riešená. Samotné polemizovanie dovolateľa s právnymi názormi odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo kritika toho, ako odvolací súd pristupoval k riešeniu právnej otázky významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

27.2. Ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu vyjadrujú predovšetkým stanoviská alebo rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Do tohto pojmu však možno zaradiť aj prax vyjadrenú opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnil, prípadne tieto názory akceptovali a z hľadiska vecného na ne nadviazali (rozhodnutia najvyššieho súdu 3Cdo/6/2017, 3Cdo/191/2017, 6Cdo/21/2017). Podľa judikátu R 71/2018 do ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v zmysle § 421 ods. 1 CSP treba zahrnúť aj naďalej použiteľné, legislatívnymi zmenami a neskoršou judikatúrou neprekonané civilné rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierkach súdnych rozhodnutí a stanovísk vydávaných Najvyššími súdmi ČSSR a ČSFR, ďalej v Bulletin Najvyššieho súdu ČSR a vo Výbere rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu SSR a napokon aj rozhodnutia, stanoviská a správy o rozhodovaní súdov, ktoré boli uverejnené v Zborníkoch najvyšších súdov č. I, II a IV vydaných SEVT Praha v rokoch 1974, 1980 a 1986.

28. Dovolaateľka tvrdí, že odvolací súd nesprávne posúdil existenciu naliehavého právneho záujmu žalobcov na určení neplatnosti záložnej zmluvy, keďže určovacia žaloba nie je spôsobilým procesným prostriedkom na vyriešenie celého obsahu a spornosti právneho vzťahu, pokiaľ záložné právo už vzniklo zápisom do katastra nehnuteľností. Uvedený záver vyplýva podľa názoru dovolateľky z rozhodnutí najvyššieho súdu sp.zn. 4Cdo/89/2007, aj sp.zn. 3Cdo/24/2017.

29. Základným procesným predpokladom úspešnosti určovacej žaloby (akou je aj žaloba v preskúmvanej veci) je existencia naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení. Určovacia žaloba je preventívneho charakteru a má miesto jednak tam, kde možno pomocou nej eliminovať stav ohrozenia práva alebo neistoty v právnom vzťahu a k zodpovedajúcej náprave nemožno dospieť inak, jednak v prípadoch, v ktorých určovacia žaloba účinnnejšie než iné právne prostriedky vystihuje obsah a povahu príslušného právneho vzťahu a jej prostredníctvom možno dosiahnuť úpravu, tvoriacu určitý právny rámec, ktorý je zárukou odvrátenia budúcich sporov. Tieto funkcie určovacej žaloby korešpondujú práve s podmienkou naliehavého právneho záujmu; ak nemožno v konkrétnom prípade očakávať, že ich určovacia žaloba bude plniť, nebude ani naliehavý právny záujem na takomto určení.

30. Pri posudzovaní danosti naliehavého právneho záujmu je potrebné vychádzať z toho, že v danom prípade bola žaloba podaná na súde prvej inštancie za účinnosti Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“). Podľa právnej úpravy platnej do 30. júna 2016 bolo podľa § 80 písm. c) OSP možné žalobou uplatniť, aby sa rozhodlo o určení, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem. Novú právnu úpravu prípustnosti žalôb podľa § 137 CSP je potrebné v zmysle § 470 ods. 1 CSP aplikovať aj na konania začaté a neskončené pred dňom nadobudnutia účinnosti CSP, ak nie je v CSP uvedené inak (napr. v ust. § 470 ods. 2 CSP). Oproti pôvodnej právnej úprave v OSP rozlišuje žaloby na určenie práva (§ 137 písm. c) CSP) a žaloby na určenie právnej skutočnosti (§ 137 písm. d) CSP). U žalôb na určenie právnej skutočnosti podmienila nová právna úprava možnosť ich podania vtedy, ak požadované určenie právnej skutočnosti vyplýva z osobitného predpisu. Podľa novej

právnej úpravy nie je možné žalovať neplatnosť právnych úkonov, ak to nevyplýva z osobitného predpisu. Táto právna úprava však nebola v čase podania žaloby účinná; súd musí úkony strán sporu (§ 470 ods. 2 CSP) posudzovať podľa účinkov a podmienok uvedených v OSP v znení účinnom v čase ich uskutočnenia. Bolo preto potrebné osvedčiť naliehavý právny záujem výlučne vo vzťahu k pôvodne predvídanému postupu v ust. § 80 písm. c) OSP.

31. Pri skúmaní existencie naliehavého právneho záujmu podľa § 80 písm. c) OSP ide o posúdenie, či podaná žaloba predstavuje vhodne (účinne a správne zvolený) procesný nástroj ochrany, ktorým sa môže dosiahnuť odstránenie spornosti alebo neistoty práva. Pri uvedenom postupe je nevyhnuté vždy zohľadniť osobitosti konkrétneho prípadu.

32. Dovolateľka poukázala na rozhodnutia najvyššieho súdu, pri ktorých dovolací súd dospel k záveru o neexistencii naliehavého právneho záujmu na určení neplatnosti záložnej zmluvy, avšak na odlišnom skutkovom základe. V dovolateľkou označených rozhodnutiach právny vzťah medzi stranami sporu určením neplatnosti záložnej zmluvy nezanikol, resp. vyvolal potrebu ďalšieho konania. V danom prípade však žalobcovia nie sú účastníkmi úverového vzťahu, ktorý sa záložným právom zabezpečuje, nemajú preto záujem na vyriešení tohto úverového vzťahu. Požadované určenie tak nevyvoláva potrebu ďalšej žaloby a postavenie strán sporu bude určením neplatnosti právnych úkonov konečne vyriešené.

32.1. Pokiaľ dovolateľka vidí odklon od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v konštatovaní odvolacieho súdu, že na základe absolútne neplatnej záložnej zmluvy nemohlo vzniknúť záložné právo, hoci bolo vložené do katastra nehnuteľností, v tejto súvislosti dovolací súd považuje za potrebné uviesť, že k obdobnému záveru (i keď v súvislosti so vznikom vlastníckeho práva) dospel aj aktuálna judikatúra najvyššieho súdu, keď veľký senát obchodnoprávneho kolégia v uznesení z 27. apríla 2021 sp. zn. IVOBdo/2/2020, publikovanom v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. R 56/2021 uviedol, že na základe absolútne neplatného právneho úkonu nie je možné nadobudnúť vlastnícke právo, a to ani v prípade, že na jeho podklade bol uskutočnený vklad vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností.

33. V prejednávanej spore v súlade s vyššie uvedeným postupoval aj odvolací súd, jeho záver o existencii naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení je dostatočne jasne a presvedčivo odôvodnený. Dovolací súd na základe uvedeného uzatvára, že odvolací súd sa pri riešení rozhodujúcej právnej otázky prípustnosti určovacej žaloby od ustálenej praxe dovolacieho súdu neodchýlil, práve naopak, v plnom rozsahu ju rešpektoval.

34. Vzhľadom k tomu, že k odklonu odvolacieho súdu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v danom prípade nedošlo, dovolací súd dospel k záveru, že dovolanie žalovanej vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP nie je prípustné, a preto ho v tejto časti odmietol podľa § 447 písm. f) CSP.

35. Na základe uvedeného, najvyšší súd dovolanie žalovanej v časti, v ktorej namietala vady zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP odmietol v zmysle § 447 písm. c) CSP a v časti, v ktorej namietala nesprávne právne posúdenie veci podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP, odmietol v zmysle § 447 písm. f) CSP.

36. O trovách dovolacieho konania dovolací súd rozhodol podľa § 453 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP.

37. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.